

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Türkçe Derslerinde Kullanılan Materyaller Üzerine Bir Değerlendirme

Esra Nur Tiryaki

Mustafa Kemal Üniversitesi
esranurtiryaki@gmail.com

ÖZET

İşitme engellilere verilen dil eğitimi belirli bir program çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bu programda yer alan hedeflerin amacına ulaşabilmesi için eğitim ortamlarının ihtiyaçlara göre düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitim ortamında kullanılmak üzere başvurulan önemli bir faktör de materyallerdir.

Bu araştırmanın amacı, ortaokulda öğrenim gören işitme engelli öğrencilere Türkçe derslerinde öğretmenler tarafından kullanılan materyalleri belirlemektir. Çalışma, yatılı-gündüzlü normal öğretim yapan Hatay Hürriyet İşitme Engelliler Ortaokulunda çalışan 6 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya konu olan öğrenciler ise, ağır işitme engelli olup herhangi bir işitme cihazı veya koklear implant kullanmamaktadır. Araştırmada Tiryaki (2014) tarafından geliştirilen “İşitme Engellilerde Türkçe Öğretimi Öğretmen Görüşme Formu” kullanılmıştır. Türkçe öğretmenlerinin işitme engelli öğrenciler için kullandıkları materyaller ve sorular: a) görsel, b) yazılı basılı ve materyaller, c) Türkçe derslerinde eğitim ortamındaki araç-gereçler olmak üzere üç ana tema altında değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda, işitme engelli öğrencilerin dil eğitiminde görsel materyallerin bilgileri somutlaştırma ve kalıcılığı artırma konusunda önemli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu öğrenciler için gerekli teknolojik materyallere ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil eğitimi, Türkçe Eğitimi, materyaller, eğitim ortamı, özel eğitim.

İşitme duysusu, dil gelişiminin ana faktörlerinden biridir. İşitme yetersizliği olan birinin sesleri algılaması ve taklitte ses üretebilmesi zordur. Bu yüzden dil gelişiminde işiten çocuklarla aralarında farklılıklar bulunmaktadır.

“İşitme engelli çocukların dilin temel özelliklerini işiten akranları gibi kazandıklarını kabul etmekle birlikte, okul programlarına işiten akranlarının dil becerileri düzeyinde katılmadıklarını belirtmektedirler” (Stahlman, 1986’dan akt. Akçamete, 1993: 3). Bu durum, işitme engellilerin dil gelişiminde nitelik açısından farklılıklar taşıdığını, dil becerilerinin yeterliliğinin uygun öğretim programlarıyla kazanabileceğini göstermektedir. Uygun öğretim programlarının hazırlanmasında özellikle eğitim ortamlarının düzenlenmesi dikkat edilmesi gereken bir unsurdur.

Eğitim ortamı, amaca ulaşmak için kullanılan her türlü araç ve gereçler ile eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği yapay ya da doğal çevreyi ifade eden geniş bir kavramdır (Özbay, 2006: 161). Araç gereçler, yani öğretim materyalleri eğitim sürecinde öğrencinin öğrenmesini artırır. Soyut kavramları somutlaştırdığı gibi içeriği basitleştirip anlaşılmayı kolaylaştırır. İşitme engelli öğrencilerin öğretim sürecinde hedeflenen bilgi ve becerileri kazanabilmeleri için de eğitim ortamlarının dikkatlice düzenlenmesi gerekir. Bu düzenleme, işitme engelli öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerine uygun olmalıdır. Çiftçi (2009: 19), bu konuda işitme engelli öğrencilerin eğitim

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
3 (1), 1-8

Research in Reading & Writing Instruction,
3 (1), 1-8

ortamlarının engelleri göz önüne alınarak düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu düzenleme sürecinde nitelikli bir dil eğitimi için materyal önemli bir yer tutar. Bu bağlamda yardımcı teknolojik araçlar, materyallerin işlevselliğini artırabilir. Avcıoğlu (2013: 194), işitme engelli öğrencilerle iletişim kurmaya yardımcı teknolojik araçları şu şekilde belirtmiştir:

- Yardımcı dinleme cihazları
- Telekomünikasyon cihazları
- Konuşmayı metne çeviren cihazlar
- Uyarı cihazları (Smith, 2007).

Türkçe eğitiminde eğitim ortamlarını Özbay ise (2006: 70), yazılı-basılı araç gereçler, görsel araçlar, işitsel araçlar, görsel işitsel araçlar olarak sınıflandırmıştır.

İşitme yetersizliği sonucu olarak birçok öğretmen bu öğrenciler için görsel materyalleri tercih etmektedir. Uzmanlar ise böyle bir eğitim ortamında “1) işaret, parmak alfabesi ve konuşmayı okuma, yani sözcükler oluşurken başka bir kişinin yüz ve ağzını gözleme 2) projektörler ilan panoları, bilgisayarlar ve televizyonlar 3) resimler, fotoğraflar, slaytlar, bilgisayar grafikleri ve filmler içeren materyaller kullanılmasını önermektedir” (Avcıoğlu, 2013: 208).

İşitme engelli öğrencilerin dil eğitiminde materyaller görsel olarak iyi tasarlanmalı ve planlı bir şekilde kullanılmalıdır. Senemoğlu (2005), eğitimde kullanılacak materyallerin öğrencilerin özelliklerine uygun, kolay elde edilebilir ve kullanılabilir olması gerektiğini vurgulamıştır.

Bu öğrenciler için materyal hazırlanmasında dikkat edilecek hususlar;

- Öğretim programındaki hedeflere uygunluğu,
- Dersin amaçlarına göre konu ile ilgili bilgileri somutlaştırabilme derecesi,
- Süreklilik taşıması,
- Tekrarlılık ilkesine uygun olması,
- Görsel açıdan zengin veya üç boyutlu olabilmesi,
- Resimlerin konuyu ayrıntılarıyla yansıtılabiliyor olması şeklinde sıralanabilir. Ancak işitme engelli öğrencilerin eğitiminde kullanılacak materyallerin (resimli kartlar, sıralı kartlar vb.) maliyet açısından yüksek olması bu durumu güçleştirmektedir.

Özel eğitim rehabilitasyon merkezlerinde uygulanan İşitme Engelliler Destek Eğitim Programı IEDEP kapsamında amaçlarının gerçekleştirilebilmesi eğitim ortamının itina ile düzenlenmesi gerektiğine dikkat çeker. Buna ek olarak, ortamda bulunması gereken araç-gereç ve materyalleri programda gruplandırarak belirtmiştir (IEDEP, 2008: 14):

Duyuları geliştirmede kullanılan materyaller; takılıp sökülebilir oyuncaklar, bloklar, çeşitli boyutlarda ve renklerde boncuklar, pullar, sopalara, çiviler vb.

Tahmin etme ve problem çözme ile ilgili materyaller; çocukların büyük-küçük, şekil, renk, ağır, hafif tahminleri için kullanılan materyaller, birbirlerine geçme ve birleştirme materyalleri, çeşitli hacimleri tanıtmaya yarayan materyaller, resimler, eşleştirme kartları vb.

İşitsel ve görsel algıyı destekleyen eğitim materyalleri; sözcük, fiil, olay açıklayan değişik boydaki resimler, fotoğraflar, değişik sesleri ve çocuk şarkıları içeren kasetler, teyp, müzik aletleri, ses çıkaran oyuncaklar, bilgisayar destekli eğitim programları.

Konuşma ve dil gelişimini destekleyen materyaller; sembolik oyunda (evcilik oyunları, meslek oyunları vb.) kullanılan oyuncaklar, gerçek nesnelere (ev eşyaları, giyecekler, yiyecekler vb.), resimler, sıralama kartları, resimli/resimsiz hikâye kitapları vb.

Kavram kazandırmada kullanılan materyaller; gerçek ev eşyaları, küpler, resim kartları, dominolar, rakam kartları, sayı boncukları, terazi, metre, paralar vb.

El becerilerini geliştirmede kullanılan materyaller; boya, mum, kil, hamur, seramik, kâğıt, karton vb.

Bu araştırmanın amacı, ortaokulda öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin Türkçe derslerinde öğretmenler tarafından kullanılan materyalleri belirlemektir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemini açıklamak amacıyla “Araştırmanın Modeli”, “Çalışma Grubu”, “Veri Toplama Araçları” ve “Verilerin Analizi” başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Ortaokul kademesinde öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin Türkçe eğitiminde öğretmenlerin hangi materyalleri kullandığını tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma “betimleyici tarama modeli”nden oluşmaktadır.

“Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar. Eğitim alanındaki araştırmada, en yaygın betimsel yöntem tarama çalışmasıdır, çünkü araştırmacılar bireylerin, grupların ya da fiziksel ortamların özelliklerini (yetenekler, tercihler, davranışlar vb.) özetler.” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel., 2009: 21).

Çalışma Grubu

Bu çalışma, Hatay ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Hatay Hürriyet İşitme Engelliler İlköğretim Okulunda çalışan 6 öğretmenle yüz yüze görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya konu olan öğrenciler, ağır işiten ve sağır diye adlandırılan işitme engelli öğrencilerdir. Öğrenciler, herhangi bir işitme cihazı kullanmamaktadırlar.

Verileri Toplama Araçları

Araştırmada, Tiryaki (2014) tarafından geliştirilen “İşitme Engellilerde Türkçe Eğitimi Öğretmen Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşme formu, İşitme engelliler İlköğretim okulunda görev yapan 6 öğretmenle 30 dakikada ses kaydı alınmıştır. Ayrıca öğretmenler için hazırlanan kişisel bilgi formunda mezun oldukları

üniversite, bölüm, meslekteki kıdemleri hakkında veri toplanmıştır.

İşitme Engellilerde Türkçe Eğitimi Öğretmen Görüşme Formu

Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir (Büyüköztürk, 2009: 158). Araştırmada ilkökul ve ortaokul kademesi olmak üzere her kademedeki öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Öğretmenlere ilişkin bilgi aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 1
Görüşme Yapılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Değişkenler	n
Cinsiyet	n
Erkek	3
Kadın	3
Mezun olunan okul	n
Eğitim fakültesi	4
Diğer fakülteler	2
Mezun olunan bölüm	n
Türk dili ve edebiyatı	2
Türkçe öğretmenliği	1
Özel eğitim öğretmenliği	1
İşitme engelliler öğretmenliği	2
Kıdem (yıl)	n
0-5 yıl	1
5-10 yıl	1
10-15 yıl	3
15-20 yıl	1
20-25 yıl	0
Ders verdikleri sınıf düzeyi	n
1-4. sınıf	3
5-8. sınıf	3
Seminer, kurs veya diğer	n
Okuma- yazma öğretimi	1
Herhangi bir seminare vb. katılmadım	5

Yarı yapılandırılmış İşitme Engellilerde Türkçe Eğitimi Öğretmen Görüşme Formu (Tiryaki, 2014: 63) “Türkçe Dersi”, “Müfredat”, “Öğretim Yöntem ve Teknik”, “İşitme Engeli ve Türkçe” dört bölümden oluşmaktadır. Görüşme formunun hazırlanmasında, Türkçe Öğretim Programı ve ilgili literatür dikkate alınarak sorular oluşturulmuştur. Görüşme formunun geçerliliğini sağlamak için Türkçe eğitimi ve özel eğitim alanından uzmanların görüşüne sunulmuş, yapılan düzeltmelerle ölçek aracı gözden geçirilmiş ve ölçek aracının kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

Ön uygulama, örneklem dışındaki 2 öğretmenle yapılmıştır. Öğretmenler uygulamayı ortalama 30 dakikada tamamlamışlar ve görüşme sorularında anlaşılmayan bir nokta olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada formun öğretim ve yöntem ve teknik kısmı değerlendirilecektir.

Verilerin Analizi

İşitme Engellilerde Türkçe Eğitimi Öğretmen Görüşme Formu’nun “Öğretim Yöntem ve Teknik” bölümünden elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Analizde değerlendirme birimi olarak sorular alınmıştır. Analizde görüşler ana ve alt temalara ayrılmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu kısmında görüşme formunun “Öğretim Yöntem ve Teknik” bölümünden elde edilen veriler ve araştırmacı tarafından yapılan gözlemlerden oluşmaktadır. İçerik analizi sonucunda veriler 3 alt tema şeklinde değerlendirilmiştir.

İşitme Engelli Öğrenciler İçin Türkçe Dersinde Kullanılan Materyaller

Bu temayı işitme engelli öğrenciler için Türkçeyi öğretmede kullanılan materyallerle ilgili veriler oluşturmaktadır. Türkçe dersinde materyal eksikliğinin olduğunu ve bu eksikliği kapatmak adına kendi materyal havuzlarını oluşturduklarını belirtmişlerdir.

İşitme Engelli Öğrenciler Açısından Görsel Materyallerin Kullanımı

Görsel materyaller, işitme engelli öğrenciye ulaşmada temel araçlar olduğu tespit edilmiştir. Bu konuyla ilgili öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Harika Öğretmen bu konuyu “*Konularla ilgili benim yaptığım materyaller var daha çok. Onlara uygun çalışma kâğıtları hazırlıyorum ve onları kullanıyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Işıl Öğretmen ise kendi hazırladığı materyallerin yanı sıra öğrencinin ve konunun seviyesine göre *resimler, sıralı kartlar, resim kartları, hikâye kartını tercih ettiklerini ifade ederken* çocukların sözcük dağarcığını zenginleştirmede bol resimli hikâye kitabı kullanmanın faydalı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca materyallerin maliyetinin yüksek olmasından dolayı çeşitli resimli kartlar, sıralı kartlar, hikâye kartları vb. edinemediklerini de ifade etmiştir: “*Tabi bu konuda bizde eksiklikler var. Sıralı kartlardan mesela 10 tane var, daha fazla olması lazım. Çocuğa değiştirip değiştirip aynı hikâye kartlarını, aynı sıralı kartları gösteriyorum. Bunun olmasının sebebi maliyetin yüksek olması.*”

Türkçede öğretmenler, anlatacakları konuyu ve etkinlikleri somutlaştıracak görsel materyalleri tercih etmektedirler. Çünkü öğrenciler, somut olmayan bilgiler arasında kavrama ve uygulama gibi düşünme becerilerini aktif hâle getirememektedirler. Oğuz Öğretmen, bu durumu örnek vererek şu görüşüyle açıklamaktadır:

“*Şu gördüğümüz materyaller normalde burada asılmaması gereken bir materyaldir. İşitme engellilere yönelik hazırlanmış bir materyal, hem sınıf daha düzenli gözüksün hem de çocukların her şey gözünün önünde dursun istedim. Bunu*

üniversiteden sınıf arkadaşlarım yaptı. Görsellik çok önemli. Çünkü çocuğun yaşantısında görsellik olmasa onun yaşamında yer edinemiyorsun. Örnek vereyim: Kırmızı saçlı çocuk gösterip “Bu Mehmet!” dediğim zaman, “Hayır, Mehmet bu değil, Mehmet kırmızı saçlı değil, Mehmet siyah saçlı diyor. Anlatabildim mi? Yani öğrendikleri hep gerçeği yansıtmak zorunda.”

Sonuç olarak, işitme engellilere yönelik kullanılan materyallerin normal işiten öğrencilere uygulananlarla aynı olduğu belirlenmiştir. İşitme duyusundaki yetersizlik bu öğrencilerde görme duyusunun ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bu yüzden bilgileri somutlaştıracak görsel materyallere ihtiyaç duyulmaktadır. Hazır materyallerin maliyetinin yüksek olmasından dolayı materyalleri öğretmenler hazırlamaktadır.

İşitme Engelli Öğrenciler Açısından Yazılı ve Basılı Materyallerin Kullanımı

Türkçe dersi öğretim programının uygulanmasında materyal olarak ders ve çalışma kitapları kullanılmaktadır. Bu araçların işitme engelli öğrenciler açısından değerlendirmeleri, ders ve çalışma kitapları olmak üzere iki ayrı başlıkta ele alınmıştır.

Ders Kitapları

Bu alt temada, işitme engelli öğrenciler açısından Türkçe ders kitaplarının kullanılabilirliği öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin uzunluğunun öğrencileri zorladığını Özkan Öğretmen, şu cümlelerle özetlemektedir:

“Biz kitaplar konusunda dezavantajlıyız. Normal öğrenci kitabını nasıl işleyeceksin ki bu öğrencilere. Kitaplar öğrencilere uygun değil, onların seviyelerinin çok üstünde. Ders kitabındaki bütün metinleri değiştirmek lazım, çünkü çok uzun metinler. 2-3 sayfalık metinler var. Oysaki bizim öğrencilerin anlayacakları sadece bir paragraflık metinler. Çocuklar kelime bilmiyorlar ki daha. 2-3 sayfalık metinleri anlamaları ve anlatmam mümkün değil.”

Öğretmenler, konuyu programdan takip edip metinleri öğrencilerin seviyelerine uygun başka kaynaklardan seçerek işlemektedirler. Ders kitabını, geribildirim sağlamada kullanmaktadırlar. Ayrıca kültürle ilgili konularda, örneğin kültürel yapıların anlatıldığı (çarşı, bedesten veya tiyatro vb.) konularda ders kitaplarından yararlanmaktadırlar. Harika Öğretmen, bu konudaki düşüncelerini şöyle anlatmaktadır:

“Türkçe ders kitabını takip amaçlı kullanıyorum. Öğrencilere neleri öğretebildim neleri öğretemedim, bunu kitaptan kontrol ediyorum. Konuları işlememdeki eksiklerimi böylece görebiliyorum. Bu konuda bana katkı sağlıyor. Ancak kültürel etkinlik olduğunda, oradan takip ederek konuyu onların seviyesine uygun bir şekilde anlatmaya çalışıyorum. Bunun için daha farklı bir

kaynağa yönelmiyorum.”

İlköğretim 1. kademede ders kitaplarından okumaya yazma çalışmalarından yararlandığını ancak sınıf düzeyi yükseldikçe bu oranın azaldığını Ozan öğretmen şu şekilde ifade etmektedir: “Her şeyden önce ders kitabını kullanamıyoruz. 1. sınıflarda bu konuda çok sorun yaşamıyorum. Ancak ilerleyen sınıflarda konuyu anlatmak zorlaşıyor. Konuyu görsellerle desteklemem gerekiyor. Okuma yazma çalışmalarında normal kitabı takip ediyoruz. Ama işiten öğrencilere göre çok daha yavaş ve çok daha ağır.”

Bu veriler sonucunda, ders kitaplarının öğrenci seviyesinin üstünde olduğu belirlenmiştir. Özellikle kitaplardaki metinlerin uzunluğu, kelimelerin soyutluğu ve görsel unsurların az oluşu kitap kullanımını azaltmaktadır.

Çalışma Kitapları

Bu alt tema altında işitme engelli öğrenciler açısından Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin uygunluğu öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Çalışma kitapları, ders kitabındaki konuların pekiştirilmesi için kullanılan kitaplardır. Etkinliklerden oluşan bu kitaplar öğrenciye eğlenceli bir halde konu öğretimini sağlar. Ancak işitme engelli öğrenciler için Işıl Öğretmen, “Çalışma kitabındaki öğrencilere uygun olan etkinlikleri yapıyorum, uygun olmayanları yapamıyorum.” ifade ederken Mina Öğretmen de bu görüşü, “Az da olsa öğrencilere uygun olan sayfalar var.” şeklinde destekler. Harika Öğretmen de, “Ağır geliyor, etkinlikler de çok ağır. Etkinliklerin bazılarında yararlanıyorum. Dil bilgisi konularından sözcük ile ilgili olanları derste daha çok kullanıyorum.” sözleriyle düşüncesini dile getirmiştir.

Çalışma kitaplarının işitme engelli öğrenciler için kullanılabilir olmayışı bu tema sonucunda tespit edilmiştir.

Türkçe Derslerinde Eğitim Ortamındaki Araç-Gereçler

Bu temada öğretmenlerin sınıfta öğrenme-öğretme sürecini işlerken karşılaştıkları fiziksel donanım yetersizliği ele alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, projeksiyon cihazı, bilgisayar ve gerekli yazılımlara ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadırlar. Harika Öğretmen, bu konudaki düşüncesini şu şekilde anlatmaktadır:

“Fiziksel olarak projeksiyonumuz olsaydı iyiydi. Bir bilgisayar sınıfımız var, ama sürekli oraya gitme imkânımız olmuyor. Gitsek bile çocuklara uygun materyal yok orada kullanmak için. Yine de kullandığım etkinlikler var. Mesela, İstiklâl Marşı'nın işaret diliyle öğretimini ben projeksiyonla çocuklara gösterdim. Bunun gibi konuların gösterimi sürekli olsa çocuklar için daha iyi olacak.”

Bu duruma karşılık Mina öğretmen ise fiziksel donanım yetersizliği görüşüne katılmadığını şu cümlelerle ortaya koymaktadır:

“Şimdi bu sınıfta fiziksel yetersizlik var, diye çok şikâyet etmemeli. Çünkü biliyorsunuz ki, köy okullarına baktığınızda çok şanslıyız biz aslında fiziki şartlar açısından. Şikâyet etmek ayıp gibi geliyor bana. Eğer bir öğretmen öğrenciyi eğitmeyi ve ona bir şeyler öğretmeyi kafasına koymuşsa yapar. Hiçbir şey bulamazsam, tahta ile tebeşir bulurum. Gene çizerim, gene anlatırım ve gene vurgularım. Gerekirse kendim yaparım resmini gene öğretirim. Şikâyetim yok fiziksel ortamdandır.”

Ozan öğretmen, tek sorunun işitme cihazları olduğunu “Sınıfla ilgili fiziki anlamda yetersizlik yok. Tek sorun çocukların işitme cihazının olmamasıdır.” anlatmaktadır.

Sonuç olarak, fiziksel donanım yetersizliği bulunmaktadır. Ancak bu konuda iki farklı görüş tespit edilmiştir: Öğrencilerin işitme cihazlarının olmaması ve Türkçe dersi konularına ve işitme engelli öğrencilere uygun yazılımların bulunmaması.

Sonuç ve Tartışma

Öğretmenler Türkçe dersini işlerken araç-gereç ve materyal eksikliğinin bulunduğunu, kendi yaptıkları materyalleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Materyalleri hazırlarken görselliğe ve somutluğa önem verdiklerini ifade etmişlerdir. Dil bilgisi öğretiminde resimli kartlardan ve hazırlanan yazılımlardan faydalandıklarını ancak bunun nadir gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Gersten ve Baker (1998) bu konuda, teknoloji kullanımının eğitim programındaki başarıyı artırdığını belirtmiştir. Çiftçi (2009), çalışmasında hazırladığı bilgisayar destekli eğitim materyallerinin değerlendiren öğretmenler, işitme engelli öğrencilerin dil gelişimine olumlu katkılar sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın sonucu araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Şilbir (2011) de GÖRYAP (Görsel Yardım Paketi) ile öğrencilerin ek yapılarını daha iyi kavradıkları ve kelime hazinelerinin geliştiğini tespit etmiştir. Siegel ve Allık da (1973) araştırmasında, işitme yetersizliği olan öğrencilere görsel ve işitsel uyarıcılar vermiş. Bilgileri hatırlama oranı görsel uyarıcılarda daha yüksek bulunmuştur. Görsel öğelerin ön planda olmasının işitme engelli öğrencilerde öğrenmeyi kolaylaştırdığını destekler başka bir sonuç olarak sunulabilir.

Gürgür, Akçamete ve Vuran (2005: 84), araştırmasında “Eğitim uygulamaları sırasında ihtiyaç duydukları eğitim araç-gereçlerinin eksik olduğunu, bunun da uygulamada sorunlar yarattığını” ifade ederek araştırmamızın sonuçları desteklemektedir. İşitme engelli öğrenciler için öğretmenler, ders ve çalışma kitaplarının öğrenci seviyesine uygun olmadığını, gelişimlerine katkı sağlamadıklarını, metinlerin ağır geldiğini ve metinde bulunan kelimelerin çoğunlukla soyut olduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf düzeyleri ilerledikçe ders kitaplarından yararlanma oranının azaldığını vurgulamışlardır. Çalışma kitaplarında bulunan etkinliklerden dil bilgisinin kelime konusuyla ilgili olanları kullanabildiklerini ve

bu onların da çocukların seviyesinin üstünde olduğunu söylemektedirler. Uysal (2010) araştırmasında bu sonucu “Ders kitaplarında yer alan metinler ise işitme engelli öğrenciler için oldukça uzundur. Bu nedenle ders anlatırken bu metinleri kısaltmak, özetlemek yoluna gidilmekte ya da farklı metinler kullanılmaktadır” şeklindeki ifadeyle desteklemektedir.

Kaynakça

Akçamete, G. (2003). İşitme yetersizliği olan çocuklar, A.Ataman (Editör). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş. Dördüncü Baskı. Ankara. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, ss. 311-358.

Avcıoğlu, Hasan. (2013). İşitme yetersizliği olan çocuklar. İ.H. Diken (Editör). Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim. (Sekizinci Baskı). Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 167-215.

Büyükoztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Özcan E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çiftçi, E. (2009). İşitme engelli öğrenciler için hazırlanan bilgisayar destekli yazılı anlatım becerisi geliştirme materyalinin tasarımı, uygulanması ve değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Gersten, R. and Baker, S. (1998). Real World use of scientific concepts: intergrating situated cognition with explicit instruction. The Council for Exceptional Children, 65(1), 23-35.

Gürgür, H., Akçamete, G. ve Vuran, S. (2005). Teachers opinions about implementation of curriculum of elementary schools for children with hearing impairments. Educational Sciences and Practice. 4(7), 69-91.

MEB (2008). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi işitme engelli bireyler destek eğitim programı. Ankara: Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.

Özbay, M. (2006). Türkçe özel öğretim yöntemleri I. Ankara: Öncü Kitabevi.

Senemoğlu, N. (2005). Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Gazi Kitabevi.

Siegel, A. W. ve Allık, J. P. (1973). A developmental study of visual and auditory short-term memory Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior, 12(4), pp. 409-418.

Şilbir, L. (2011). İşitme engelli öğrencilerin Türkçe okuma yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik görsel yardım paketi: GÖRYAP. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Tiryaki, E.N. (2014). Ortaokulda öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin Türkçe eğitiminin ve okuma-yazma becerilerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uysal, A. (2010). İşitme engellilerde Türkçe öğretimi, sorunlar, öneriler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

The Determination of Materials Used in Turkish Lessons of Hearing Impaired Students Studying in Secondary School According to Teachers Perceptions

Esra Nur Tiriyaki
Mustafa Kemal University
esranurtiryaki@gmail.com

ABSTRACT

The language training given to hearing impaired students is carried out in the framework of a specific program. This program in order to achieve the objectives of the targets should be organized according to the needs of the educational environment. An important factor to be used in educational settings also are referenced materials. The purpose of this research is to determine the materials used by teachers in hearing impaired students attending Turkish courses at secondary school. The study was carried out with 6 teachers who works in Hatay Hürriyet Secondary School boarding-day that normal teaching. The students in this study, which does not use a hearing aid or koklear implant is severely hearing impaired. In the study Tiriyaki (2014) "developed by Turkish Education for the Hearing Impaired Teacher Interview Form" is used. The data obtained are presented in the form of interview material divided into themes and content analysis. The materials they use and problems of Turkish teachers: a) visual materials, b) written printed materials, c) including teaching devices in the educational environment in Turkish courses are evaluated under three main themes. The results of this study, hearing impaired students in language training is important for increasing the retention of information and visual materials embodying have been determined. The results of this study, hearing impaired students in language training is important for increasing the retention of information and visual materials embodying have been determined. It is also emphasized that the necessary technological infrastructure needed for these students.

Keywords: Language education, Turkish Education, materials, learning environment, special education.

Communicate with the advancement of technology in the developing world, has won a multi-faceted dimensions. Communication is the exchange of messages between source and receiver. The element which provide this exchange is language. Individuals born with innate language skills, acquire the native language as a result of interaction with stimuli from the environment. The main objective of education in the language of formal education covering the main language acquisition process, people using the language of their feelings, their thoughts and their diversification is to provide express themselves. While hearing individuals gained with this action step with the development of language skills, hearing impaired people live the delay in this case. Language skills need to be developed to communicate the hearing impaired student is reading and writing. The biggest difficulties posed obstacles in the development of these skills are inability of children they have learned in a long time memory. Eliminate or minimize these problems on the characteristics of the target audience of educators must be familiar with them. Developments in technology and hearing aids supports this situation positively.

Hearing is one of the main factors of language development. One sound for the hearing impaired is hard to produce sound detection and counterfeiting So with language development in hearing children are differences between them. Targeted knowledge and skills of hearing impaired students in the teaching process should be organized to acquire the edu-

Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,
3 (1), 1-8
Research in Reading & Writing Instruction,
3 (1), 1-8

educational environment. This arrangement must be conform to hearing impaired student's cognitive, affective and psychomotor characteristics. Educational environments a broad concept that, artificial or natural environment in which all kinds of tools and educational activities with the equipment used to achieve the purpose statement. (Özbay,2006: 161). Instruments that teaching materials improve student's learning in the educational process. Content as embodying abstract concepts easier to understand simplify. Because of this, the material has an important place in hearing impaired's language education. Technological tools that help you to communicate with hearing impaired students stated as follows (Avcioğlu, 2013: 194):

- Assistive Listening Devices
- Telecommunications Devices
- Devices that convert speech to text
- Warning devices (Smith, 2007).

As a result of hearing impaired, many teachers prefer visual materials for these students. The experts recommend 1) sign, finger Braille and speech reading, so words formed while observing another person's face and mouth 2) projectors, bulletin boards, computers and televisions, 3) pictures, photos, slides, computer graphics and movies such an educational environment. (Avcioğlu, 2013: 208).

Visual materials in the language of education of hearing impaired students as well should be designed and used in a planned way. Senemoğlu (2005) has emphasized the materials to be used in training students according to their characteristics, can be obtained easily and need to be available. The materials to be used in the education of hearing impaired students (flashcards, sequential cards, etc.) makes this situation difficult to be high in terms of cost.

Issues to be considered in the preparation of material for these students can be listed as follows:

- Relevance to the objectives in the curriculum
- Degree to embody the relevant information according to the purpose of the course
- Continuity
- Be consistent with the principles redundancy
- Be visually rich or may be three-dimensional
- Be able reflected in detail the subject of art etc. it should be noted properties.

Method

In this section, to describe the purpose of the research method "Research Model", "Population and Sampling", "Collection of Data" and "Data Analysis" headers are included.

Model of Research

In this research aims to determine which teachers use the materials for the hearing impaired students studying in Turkish education in the secondary school level consist of "descriptive scanning model" .

Participants

This study was carried out through face to face interviews with 6 teachers who works in Hatay Hürriyet Hearing Impaired Primary School depends on Ministry of Education in Hatay. Students who are the subject of research are hearing impaired students called hard of hearing and deaf. Students don't use any hearing aid.

Data Collection Techniques

In the study, developed by Tiryaki (2014)" Turkish Education for the Hearing Impaired Teacher Interview Form" is used. In interview form, 30 minutes voice records have been gained from the 6 teachers who works Hearing Impaired School. In addition, in personal information form prepared for teachers, the data is collected about teacher's university they graduated, department and seniority in profession.

Turkish Education for the Hearing Impaired Teacher Interview Form

Conversation is a communication process between at least two people sustained orally. Research questions can be expressed as answers are sought to collect data in the framework of the contacts. (Büyükoztürk, 2009: 158) In research semi-structured interviews were made with at the elementary and secondary level teachers 3 from both levels.

Data Analysis

The data obtained from "Turkish Education for the Hearing Impaired Teacher Interview Form" to "Teaching Methods and Techniques" were evaluated with the content analysis method. In analysis questions are obtained as evaluation unit. In Analysis views are divided into main and sub-themes.

Findings and Comments

Materials For Hearing Impaired Students used in Turkish Course

The data about hearing impaired students materials used in teaching Turkish in this theme. They indicated that the material that was inadequate in Turkish lesson and they indicated they create their material pool in order to close this inadequate.

Use of Visual Materials in terms of Hearing Impaired Students

The materials used for the hearing impaired student is determined to be the same as those applied to normal hearing students. Failure of the hearing led to the prominence of vision in these students. That's why, visual materials which embody informations are needed. Materials due to the high cost of them, teachers prepare them.

Written and Printed Materials in terms of use of the Hearing Impaired Students

Courses and workbooks are used as material in the implementation of Turkish curriculum. Evaluation of these tools in terms of hearing impaired students, evaluated in two separate headings, namely the workbook and the courses.

Textbooks

It has been determined that textbooks are above the level of the student. In particular the length of the texts in the books, abstraction of the words and less visual components reduce using books.

Workbooks

Work books are books used to reinforce the topics in the textbooks. These books which occurred with activities provide subject teaching a fun form. However, the lack of available for hearing-impaired students have been identified in the results of this theme.

Materials in Educational Environment in Turkish Course

Two different views have been identified in the results of these themes: Lacking hearing aids for students and lack of appropriate software to Turkish lessons and hearing

impaired students.

Result and Discussion

The teachers indicated while they study in Turkish lesson, there are lack of material and they use their own-made materials. While preparing visual materials they stated give importance to concreteness. They benefit from a picture card in grammar teaching and the prepared software, but stated that it rarely occurs. Gersten and Baker (1998) in this regard, stated that the use of technology to enhance the success of the training program. Çiftçi (2009), work in which teachers prepare for the hearing impaired class of computer-based training materials are evaluated, reported hearing impaired students will make a positive contribution to language development. The results of this study are similar to our research. In addition, the application process, the researchers confidence in proportion to their success was also observed development of hearing impaired students. Şilbir (2011) has determined that students with additional structures and vocabulary they develop a better understanding of the treasure thanks to GÖRYAP (Visual Aid Package). Siegel and Allık in the study (1973) has given visual and auditory stimuli to hearing impaired students. Information recall rate was significantly higher in the visual stimulus. It supports that being at the forefront of visual elements facilitate learning in hearing impaired students can be presented as another result.